

ȘTEFAN BORBELY

RROMIADA

Trilogia romanescă *Didactica Nova* a lui Nicolae Suciu, profesor în Dumbrăveniul profund multicultural unde a fost închisă și Ana Pauker, este o savuroasă și, pe alocuri, extrem de comică epopee literară multi-stratificată, care se desfășoară într-un liceu „fuzionat” și „cu moț” de pe vremea Internetului și a blogurilor unde se defulează frustrații, ambiția autorului – confirmată pe alocuri superlativ – fiind aceea de a reuni într-un nou șuvoi socio-politic reprezentativ pentru funcționarea sincopată a nației firicelele de sarcasm vitriolant ce curg dinspre Matei Vișniec (*Omul-pubelă*), *Țiganiada* lui Budai Deleanu și *Istoria ieroglifică* lui D. Cantemir, cu singura deosebire că slobozenia de limbă și de imaginație corozivă din operele de referință este drastic cenzurată, la nivelul median al societății din *Didactica...*, de restricțiile globaliste quasi-religioase ale *corectitudinii politice* și de resemnarea cutumiară a profesurii din peisaj, obligată să se supună ordinilor incoerente și absurde ale ministerului tutelar.

Avându-l în fundal, ca zeu justificativ, pe histrionizatul Emil Cioran, romanul pornește de la hotărârea extrem de luminată a directorului Umbră de a ilustra „dotările la standarde europene” ale liceului pe care-l conduce cu înființarea unui blog, la care, în afară de documentele pe care le postează direcțiunea (reclamațiile și scrisorile primite, cu precădere, din partea audienței rome), sunt invitați să participe,

din rațiuni de autenticitate, și profesorii. Pornind de la duplicitatea intrinsecă a breslei („profesorul trebuie să conțină, în pielea și în carnea lui, neapărat și un cadru didactic”), unii dascăli preferă să rămână cadre didactice și să se recuze – e cazul, de altfel, al majorității dintre ei, dacă stăm să judecăm drept și să evaluăm statistic –, dar sunt și unii, cum e profesorul de geografie Dinu Grama, care intră impetuos în joc, aducându-și în ajutor, pe de o parte, „vocea interioară” (cu ajutorul căreia se rostesc pe șleau nu puține adevăruri neortodoxe) și, pe de alta, lecturile și bagajul intelectual (cam eclectic), cu scopul de a contura un raisonneur de care autorul are nevoie din dorința de a defula aluviunile nedorite, dar impuse de Sistem sufletului său neviciat, de om integru. Cu alte cuvinte, romanul, premeditat fragmentat, se desfășoară pe mai multe paliere și voci, cele mai savuroase venind din partea cartierului multicultural care deservește liceul, unde copiii se numesc Coifu Robert Capabil, Corifeu Buli-Truli Ferdinand Ioj, Carbitu Purgatoria Alberta sau Hagi Roberto Maicâlgecsen etc., însă unde părinții se dovedesc a fi mult mai umblați prin „Ieuropa” decât „amărății de profesori” care le maltratează psihic și intelectual progeniturile, în loc să le lase acestora dreptul „neîngrădit” de a-și butona smartphone-urile de ultimă generație la ore, de cele mai multe ori cu scopul eliberării unor suprasarcini hormonale traumatizante.

Iepoca e cea de după 2007, ea fiind așa cum o știm și o trăim cu toții: o UE specială, cu irizări balcanice irezistibile, cu oameni „imobilizați în șerpăria realului și concretului”, care se împart, în esență, în trei categorii: euro-inerțiali, euro-temperați și euro-oportuniști lucrativi, exaltați, din această ultimă categorie făcând parte, în primul rând, les nouveaux riches (unii foști elevi ai „amărățului de liceu”, ajunși oameni de afaceri sau parlamentari) și, în al doilea rând, locuitorii din Rrompolisul din proximitate, scotocitori în gunoaie, infractori ingenui sau provocatori de incidente sociale periculoase, unul dintre acestea întâmplându-i-se chiar protagonistului Dinu Grama, care este acuzat abuziv de agresiune sexuală asupra unei eleve minore – nici vorba de așa ceva! –, prețul „răscumpărării” fiind stabilit, cu amenințarea Tribunalului, la inhibanta valoare de „1500 de Euroi”, rromii regretând în cele din urmă că n-au cerut o sumă

mai consistentă.

Marea reușită a romanului este aceea de a prezenta funcționarea unei instituții de stat tracasate, obligate să subziste și să „performeze” în condițiile în care ea este asediată feroce din toate părțile. Liceul e țapul ispășitor în care trag cu tunul toți: Inspectoratul Școlar și ministerul supun „colectivul de cadre didactice” unei continue canonade administrative absurde, pe când „beneficiarii principali ai actului educativ”, adică locuitorii cartierului multicultural din care se recrutează majoritatea elevilor bombardează direcțiunea cu fel de fel de reclamații halucinante, ele fiind urcate pe blog din rațiuni de pitoresc intrinsec, mai ales lingvistic, dar și din dorința de a le sugera neîncredătorilor că „totalitarismul transparent” (Vișniec *dixit*) pe care-l promovează legile nației în urma logodnei cu matroana capricioasă care se numește UE funcționează cu adevărat.

Pe de altă parte, însă, „*Europa braucht Ruhe*” (*Ieuropa are nevoie de liniște*), profesorilor recomandându-li-se temperanță în comportament, în vorbire și în păstrarea demnă a standardului specific al breslei, adică să posteze pe blog în așa fel, încât mesajul să încurajeze blegeala colectivă și să nu creeze probleme. Romanul nu ajunge cronologic, firește, până la experimentul dictatorial prilejuit de Covid-19, dar socio-analiza politică pe care autorul o promovează trimite în direcția unei inerții colective viitoare, instaurate prin victimizare generalizată și, de ce nu?, la o continuare cu un al patrulea volum, care să le cuprindă pe toate acestea, fiindcă e drept că directorul Umbră e suspendat spre sfârșitul textului și blogul își încetează existența din rațiuni de economisire (nu fusese gratuit), dar liceul continuă să „macereze”, scoțând pe bandă rulantă noi și noi generații. Unele gata sparanghelizate, dar se cuvine să renunțăm la detalii demoralizante și să gândim pozitiv.

Noua *rromiadă*, desfășurată parțial prin intermediul reclamațiilor trimise către direcțiune, și parțial prin tribulațiile cețoase ale câtorva protagoniști din bazinul demografic multicultural care deservește liceul, reprezintă, în mod indiscutabil, secțiunea cea mai savuroasă a celor trei volume. Trezindu-se cu porțile UE larg deschise, noul proletariat alteritar intră într-o efervescentă lucrativă ieșită

din comun (autorul o numește *exaltare*), cele mai multe *acțiuni* petrecându-se, cum era de așteptat, la umbra ambiguă a unor legi și decrete cu multiple deschideri duplicitare. Perfect *racordați* la cerințele pragmatice ale *integrării* în „*democrația ajutată de ueu de Europa*”, rromii descoperă subit – între alte *suferințe* și *handicapuri* care pot fi transformate în capital ideologic victimizant – că ei s-au născut în jumătatea umbrită a grației europene, nenorocul putând fi corectat prin aderarea la hotărârea Ungariei de a le oferi maghiarilor din afara granițelor a doua cetățenie. Problema e că, pentru a obține pașaportul (cu care, de pildă, poți călători fără viză în SUA și ești mai bine văzut în UE, decât cu al nostru, obișnuit), ai nevoie de cunoașterea limbii maghiare, pe care viitorii cetățeni ai statului pe care românii îl suspectează de toate relele și-o însușesc fie la „cursul scurt”, fie direct în registrele onomastice ale noilor-născuți, ceea ce face ca în cataloagele liceului să apară elevi ai căror părinți se numesc *Chirteșcolacu* (prenumele fiind *Huanita*).

Tot perfecta racordare la tot ce se poate exploata într-o direcție mercantilă îi determină pe locuitorii cartierului multicultural care deservește liceul să-i țină sub asediu epistolar pe profesori (unii dintre ei doar *cadre didactice*, așa cum spuneam...), instanțele de apel invocate în scop de terifiantă fiind Serviciul 112, Inspectoratul Școlar, dar și presa, în special cea de pe micul ecran, în fruntea listei aflându-se, de departe, isterizații de la „*Antena 33*”, care au neplăcutul obicei de a spune doar lucruri care te scot din sărite. Rromele (ele au timp să scrie scrisori, bărbații fiind „în câmpul muncii”...) au, ca și „*progeniturele*” lor, atenția focalizată pe o singură direcție principală, cea hormonală („*Mișcă deja hormonii în fetele estea ca limbricii în purceluși*”), obiceiul odraslelor de a-și trimite mesaje telefonice în timpul orelor, cu scopul de a le părăsi pe motive sexuale, putând avea, drept consecință, declasarea intracomunitară a cuiva din cauza unei sarcini nedorite sau, dimpotrivă, prinderea în laț conjugal a unui neatent testosteronic, care, altminteri, nu și-ar fi întins cuminte mâinile să-i fie puse în cătușele căsătoriei.

În consecință, și reclamațiile au o coloratură tactică adecvată, în funcție de interese. Profesorii sunt denunțați că nu sunt suficient de vigilenți ca să preîn-

tâmpine ca fetele să nu fie „chipăite pe burlan” sub adăpostul protecției pe care o oferă băncile din clase, o țintă predilectă a atacurilor reprezentând-o profesorul de fizică, acuzat că predă în mod lasciv lecția cu „bombina de seducție”, făcându-le pe eleve „să se exciteze de mama focului”. De regulă, însă, torționarii de la catedră o încasează și mai rău, ca de pildă atunci când ei sunt acuzați că „scriminează elevii”, „făcându-i de cacauă” în fața colegilor, unii ajungând să fie „anticapați” după câte o bătaie, pe care ei nu ezită să le-o administreze și educatorilor, din dorința de a epata masculinizant și de a obține galoanele cuvenite în ochii colegelor. Foarte extinsă, secțiunea multiculturală din roman e relevantă prin eșantionare, dar nu ajunge să furnizeze o analiză socio-comportamentală și psihologică mai adâncă, dorința de pitoresc a autorului împiedicându-l pe acesta să sondeze în profunzime.

Mai nuanțată și plauzibilă sub aspect identitar e însă figura protagonistului, Dinu Grama, dedublă, cum spuneam, pe un palier biografic și pe unul proiectiv, al vocii sale interioare, cele două izbutind să articuleze figura, bine realizată literar, a unui *raisonneur* blazat, obligat de Sistem să acționeze pe logica celor două euri, cel autentic, în esență radical și protestatar, fiind dublat de unul resentimentar, adaptat la nevoile ipocrite ale meseriei. În consecință, personajul e construit în aceeași cheie în care apar unii dintre protagoniștii lui Matei Vișniec sau cum e *Simion Liftnicul* al lui Petru Cimpoeșu, orgoliul integrității autentice fiind bine ascuns în cochilia unei existențe adaptative meschine, pe care personajul o disprețuiește recurgând la argumente preluate de la Cioran, de la existențialiști și din alte surse intelectuale similare, menite să indice inadecvarea. Desigur, Dinu Grama dispune – ca majoritatea membrilor generației sale – și de privilegiul de a părăsi nepedepsit tărâmul socio-politic pervers din perimetrul carpato-danubiano-pontic („*Democrație să fie, că de nemernici nu ducem lipsă*”), însă el refuză relocarea în Occidentul „hiperorganizat” al tuturor lucrurilor bine rânduite din același motiv histrionic și „dostoievskian” pentru care Cioran a refuzat să devină un cartezian perfect funcțional în Capitala Franței, adică dreptul la autenticitatea furnizată de *supliciu*: „*acolo, în exil, mi-ar lipsi, domnule, stresul est-european.*”

Stresat în mod programatic, așadar, dar și din rațiuni terapeutice personale, fiindcă personajul e de părere că translarea unui profesor în structura funcțională a unui „*cadavru didactic*” nu reprezintă, în ultimă instanță, altceva decât fosilizarea celui dintâi, Dinu Grama își asumă, ostentativ, cultul compensativ al unui supraeu protestatar (în persoana unui concitadin, Frimu, care „și-a vândut scheletul”, și „s-a ridicat, prin sfidare, deasupra nenorocirilor acestei lumi”) și se folosește de libertatea oferită de blogul liceului pentru a pune în circulație opinii neortodoxe, pe care lumea din jurul său le cam ocolește din prudență. El e convins, de pildă, că, sanctificând Europa ca instituție, în detrimentul dimensiunii sale interioare, care ține de imperativul civilizațional, continentul a sărit direct în capcana unei *democrații ramolite*, care e ținută în viață cu ajutorul unui număr însemnat de baloane de oxigen (fără excepție, ipocrite), noua *religie a transparenței*, care a înlocuit-o pe aceea a excelenței personale și a personalității, fiind unul dintre acestea. Transferul a generat o degradingoladă axiologică echivalentă cu un program socio-politic de „șobolanizare” („*noua umanitate va fi șobolanizată, a spus și la Antena 33*”), pe care școala e obligată să o cauționeze, din simplul motiv că falsul și mistificarea trebuie să ia locul adevărului și al meritocrației.

Sugerând, însă, toate acestea, autorul postărilor neconvenționale de pe blog se menține în limitele rezonabilului și ale sarcasmului democratic, participativ, așa cum proceda și Cioran vitriolând împotriva Franței de adopție în timp ce deambula prin minunățiile tihnite din *Jardin de Luxembourg* (Friedgard Thoma dixit.) Protestatar prudent și vătuit, Dinu Grama nu va declanșa nicicând o răzmeriță, nu va ajunge la „*gestul sublim*” de care vorbea prevenitor Noica, cu scopul de a-i ține pe Liiceanu și pe Pleșu departe de „acțiune”, pentru simplul fapt că el trăiește într-o epocă în care până și revoluția a fost demonetizată. După logica romanului, distincția dintre dictatura ceaușistă de odinioară și cea *ieuropenizată* de acum se poate măsura cu imaginea unui om care se îneacă. *Atunci*, mai exista paiul de care el să se agațe; acum, lacul e primitiv, perfect curățat de toate aluviunile salvatoare cu putință.

Pe această porțiță intră în roman noua „*cremă a societății*”, *les nouveaux riches*, îmbogății peste noapte

ai orașului, din asimilarea și curtarea servilă a căroro unii directori de școală își fac un program de viață, drapând amușinarea servilă în faldurile ipocrite ale *dotărilor la standarde europene*, la care nici o unitate școlară nu poate ajunge decât prin intermediul unor sponsorizări aparent dezinteresate. Avem aici, pe de altă parte, și o tratare în cheie melancolică a citadinătății ca atare, cu rosturile clasice răsturnate (ca-n *Biserica Neagră* a lui A.E. Baconsky), fiindcă „centrul” localității „*de tip nou*”, în care se desfășoară acțiunile romanului, îl reprezintă cimitirul, micșorat ca suprafață în mod abuziv de către edili în momentul în care un investitor decide să desființeze câteva gropi și să strămute câteva cruci pentru a construi pe locul lor un supermarket. Unii dascăli se decid să locuiască în cripte înainte de a le fi venit sorocul clipei de pe urmă, romanul deschizându-se, prin intermediul unuia dintre ei, agreat de către Dinu Grama (semiparaliticul Cuțari, fost profesor de desen), înspre un palier parabolic, mândria liceului la care Dinu predă fiind întreținută, între altele, și de o „grădină zoologică” cu animale exotice pe care directorul o amenajează în spatele curții, din foarte pedagogica dorință de a stimula în sufletul elevilor tandrețea față de animale, ușor metamorfozabilă în iubirea pentru oameni. Numai că mamelor rrome nu le plac parabolele, unul dintre subiectele principale ale reclamațiilor pe care ele le expediază direcțiunii fiind acela al desființării neîntârziată a menajeriei, cu locatarii căreia unii elevi tind să se identifice în mod necritic, la vârsta dificilă a identității de rol și a maturizării.

Trilogia romanescă a lui Nicolae Suciuc reprezintă, în economia fiecărui cititor, o foarte bine realizată invitație la autoscopie, dar foarte multe dintre răspunsurile pe care ea le suscită rămân suspendate în aer, fiindcă lumea pe care o descrie cartea alunecă ineluctabil – personajele nu sunt conștiente de asta, dar o presimt – înspre covidizare. Care nu e doar o simplă criză medicală, ci și un scenariu de resetare socio-politică globală, realizat prin anonimizare. Aveau dreptate croncănitoarele sfârșitului negru: *singura* forță capabilă să solidarizeze planeta, să-i facă pe toți să se comporte la fel e eschatologia.